

**НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ДИСЕРТАЦІЇ
ЗДОБУВАЧЕМ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Тернавська Тетяна Анатоліївна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
методист відділу ліцензування та акредитації
Центру забезпечення якості вищої освіти,
Льотна академія Національного авіаційного університету
м. Кропивницький, Україна*

Данилко Оксана Григорівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізико-математичних дисциплін та застосування
інформаційних технологій в авіаційних системах,
Льотна академія Національного авіаційного університету
м. Кропивницький, Україна*

Написання дисертації здобувачами ступеня доктор філософії – це масштабна повноцінна наукова та дослідницька робота, що передбачає на меті оптимізацію/раціоналізацію/інновацію у певній галузі знань. Важливим є грамотне розміщення глибини та серйозності результатів дослідження. Дійсні або оновлені стандарти та нормативні документи дають можливість здобувачу ступеня доктор філософії якісно виконувати дисертацію із дотриманням засад академічної доброчесності.

Метою дослідження є аналіз нормативних аспектів дотримання академічної доброчесності у процесі виконання дисертації здобувачем ступеня доктор філософії.

Відповідно до Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, дисертацію здобувача ступеня доктор філософії (далі – дисертація) визначено як кваліфікаційну наукову роботу, що виконується здобувачем ступеня доктор філософії особисто, містить наукові результати проведених ним досліджень та подану з метою присудження йому ступеня доктора філософії [3]. Тож, дисертація

розглядається у трьох ключових аспектах, що притаманні ефективному та повноцінному науковому дослідженню.

Кваліфікаційна наукова робота має містити науково обґрунтовані результати з базуванням на наукову новизну; виконана особисто здобувачем ступеня доктор філософії, мати конкретну наукову мету, інноваційне, актуальне та/або прогресивне значення у певній галузі знань.

Для забезпечення дотримання академічної доброчесності результати наукового дослідження мають бути висвітлені на менше ніж як у трьох публікаціях здобувача ступеня доктор філософії, які зараховуються як: статті у наукових виданнях, що включені на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus; патент на вихід, що пройшов кваліфікаційну експертизу та безпосередньо стосується наукових результатів дисертації; одноосібні монографії, що рекомендовані до друку вченими радами закладів та пройшли рецензування [3].

Варто зазначити, що відповідно засад академічної доброчесності є неприпустимим висвітлення результатів дисертації у виданнях держав, що визнані Верховною радою України державами-агресорами. Заборонено цитування в дисертації та внесення до бібліографічних списків джерел російською мовою, а також джерел іншими мовами, якщо вони опубліковані на російській або білоруській території.

Відповідно до Постанови, самоплагіатом не вважається використання здобувачем ступеня доктор філософії своїх наукових праць у тексті дисертації без посилання на ці праці. У процесі роботи на дисертацією здобувач ступеня доктор філософії має право попередньо опубліковувати поетапне виконання дисертації, висвітлювати ключові тези наукового дослідження, узагальнювати хід та результати експериментального впровадження отриманих результатів своєї роботи [3].

Відповідно до пункту 9 Змін, що вносяться до Постанов Кабінету Міністрів з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502, з метою забезпечення належного проведення наукового дослідження здобувач ступеня доктор філософії також зобов'язаний дотримуватися морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі, принципів академічної доброчесності встановлених закладом [1].

Після проведення презентації наукового дослідження здобувачем ступеня доктор філософії головуєчий структурного підрозділу закладу засвідчує висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Висновок відображає відкриті,

професійні та авторитетні результати публічного обговорення результатів дисертації членами засідання структурного підрозділу закладу, що виконує відповідну освітньо-наукову програму.

Утворення разової спеціалізованої вченої ради закладу та присудження нею здобувачеві ступеня доктора філософії здійснюється відповідно до законодавства, що регулює присудження ступеня доктора філософії [1].

Важливим аспектом, який обґрунтовано нормативно є факт звернення здобувача ступеня доктора філософії до вченої ради закладу, у якому він виконав освітньо-наукову програму, з письмовою заявою про утворення разової спеціалізованої ради. Відповідно до Листа Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 07 липня 2023 року № 918, здобувач ступеня доктор філософії у заяві засвідчує, що дисертація виконана ним самостійно з дотриманням академічної доброчесності, а кваліфікована електронна позначка часу КЕП здобувача підтверджує, що до захисту подано остаточний текст дисертації і після подання здобувачем письмової заяви про утворення разової ради не був змінений [2].

Проаналізовані нормативні документи слугують обов'язковими правилами для дисертацій здобувачів ступеня доктор філософії, вносять чіткість, регламентують етапи, вимоги та порядок оформлення дослідження, висвітлюють особливості наповнення його наукового змісту. Нормативні аспекти дотримання академічної доброчесності у процесі виконання дисертації здобувачем ступеня доктор філософії є ключовими критеріями на етапі виходу на захист у разовій спеціалізованій вченій раді.

Література:

1. Зміни, що вносяться до Постанов Кабінету Міністрів з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2023-%D0%BF#Text>

2. Роз'яснення щодо застосування кваліфікованих електронних підписів при створенні разових рад: лист Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 07 липня 2023 року № 918. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2023/07>

3. Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>